

ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНЕ ЗНАЧЕННЯ ОБ'ЄКТІВ САКРАЛЬНОЇ СФЕРИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Хіміч Марія Ігорівна,
Доктор філософії, викладач,
Уманський національний університет садівництва,

Сакральна сфера – це складова система геопростору, яку формують об'єкти, що мають особливе духовне, релігійне або священне значення для певної культури, релігії, етносу чи групи людей.

Сакральна сфера Івано-Франківщини сформована як природними і природно-антропогенними, так і антропогенними об'єктами (рис. 1), які мають особливі духовні властивості і виконують комунікативну, консолідує, лікувальну, захисну та природоохоронну функції. Сакральні об'єкти, крім власне духовного змістового навантаження, можуть бути основою для формування туристсько-рекреаційного потенціалу території. Особливо важливого туристсько-рекреаційного значення сакральні об'єкти набувають в умовах сільських, зокрема, гірських територій, де туризм може стати однією з головних галузей господарського комплексу.

Рис. 1. Групи та види сакральних об'єктів Івано-Франківської області за особливостями походження

Можна стверджувати про наявність різних функцій у такого роду об'єктів. Наприклад, г. Говерла має й сакральне значення (в тому числі – але не тільки – тому, що на ній встановлено хреста; важливу роль відіграє статус гори як «вершини» всієї України), і, безумовно, є об'єктом і рекреації, і туризму.

Близька спорідненість сакральної географії з туризмом (у гносеологічному аспекті), набуття об'єктами сакральної сфери одночасного значення як об'єктів туризму (в аспекті онтологічному) зумовили формування окремої сфери людської діяльності – сакрального туризму. Враховуючи розташування значної частки сакральних об'єктів, особливо природного походження, поза великими містами (і навіть поза населеними пунктами взагалі), можна також зауважити щодо наявності зв'язків між сакральним туризмом та екотуризмом, в тому числі екстремальним.

Зважаючи на те, що в межах Івано-Франківської області є значна кількість релігійних споруд, які належать різним етнічним групам та етнографічним групам українців, можна стверджувати про наявність значного туристсько-рекреаційного потенціалу території для розвитку етнотуризму. Систематизація етнокультурних артефактів у селах та містечках сприяє перетворенню спадщини на туристичний продукт, що зумовлює інтерес до збереження пам'яток, збільшує кількість відвідувачів [1]. Системний підхід та інноваційна парадигма регіонального розвитку дозволяють створити комплексну концепцію просторового розвитку туризму [2].

Кожний сакральний об'єкт області може стати складовою частиною певного туристсько-рекреаційного напрямку і бути утворюючим елементом туристичної дестинації. Туристична дестинація є системотвірним елементом туристичної системи, її роль полягає в тому, щоб приймати туристів та надавати їм доступ до туристсько-рекреаційних ресурсів, які відіграють ключову роль у її формуванні. Отже, з географічної точки зору туристична дестинація – це географічна територія, яка володіє туристсько-рекреаційними потенціалом, в тому числі і сакральним, куди переміщуються потоки туристів зі своїми мотивами й потребами.

Основні аспекти туристсько-рекреаційного значення об'єктів сакральної сфери Івано-Франківської області:

1. Культурна цінність – об'єкти сакральної сфери відображають культурну спадщину і дають можливість туристам заглибитися в історію, релігійні переконання, традиції та звичаї певної культури або епохи.

2. Архітектурна атрактивність – багато сакральних об'єктів області відзначаються унікальною архітектурою, майстерністю та деталізацією і викликають естетичне задоволення туристів.

3. Духовність та релігійність – для віруючих людей сакральні об'єкти є святими місцями, де вони можуть відчути спокій, зосередження, знайти духовне натхнення та здійснити релігійні обряди.

4. Туристично-рекреаційний потенціал – залучення об'єктів сакральної сфери може сприяти розвитку інфраструктури і економіки в області. При зростанні туристичного попиту на місця, пов'язані з релігійними об'єктами, з'являються нові готелі, ресторани, магазини сувенірів та інші туристичні послуги. Це створює нові робочі місця та можливості для місцевого населення.

5. Соціокультурний вплив – відвідування об'єктів сакральної сфери може сприяти міжкультурному обміну та взаєморозумінню. Туристи з різних

країн та релігій можуть взаємодіяти з місцевим населенням і дізнаватись про його культуру та традиції. Це сприятиме розумінню та формуванню гуманного ставлення до різних релігійних переконань, розвитку толерантного туризму [3].

Відповідно до можливостей природного середовища та сакральних ландшафтів в Івано-Франківській області існують різні способи, якими ці природні ресурси можуть бути використані. Сакральний зміст дає можливість для розвитку на території Івано-Франківщини таких напрямків релігійного туризму як:

- сакральний туризм – де сакральні пам'ятки виступають як об'єкти сакрального характеру (під час відвідування яких людина усвідомлює свій зв'язок з духовним потойбіччям);

- релігійний туризм – можливість використання сакральних пам'яток як об'єктів для вивчення історії релігій;

- паломницький туризм – де сакральні об'єкти і ландшафти є місцем зцілення, молитви, покаяння, подяки;

- езотеричний туризм – де сакральні об'єкти і ландшафти можуть сприяти розширенню традиційного релігійного світосприйняття [4].

Головні аспекти та можливості використання сакральних ландшафтних комплексів Івано-Франківщини в екологічному туризмі:

- екскурсії та туристичні маршрути в природні ландшафти, де можна вивчати різноманітні види рослин та природні екосистеми;

- вершини гір, скельні утворення можуть бути використані для активного відпочинку, такого як альпінізм, скелелазіння, піший туризм (екстремальний туризм);

- цілющі джерела, озера та водоспади можна використати для розвитку рекреаційного екотуризму;

- сакральні ландшафти можуть слугувати основою для екологічної освіти та інформаційних програм, які допомагають туристам зрозуміти важливість збереження природи та біорізноманіття [5].

Сакральні об'єкти Івано-Франківської області мають великий потенціал для розвитку туризму. Вони відображають багатство культурної спадщини регіону, приваблюють туристів своєю архітектурою, духовністю та релігійним значенням. Крім того, їхня екологічна та природна цінність створює можливості для розвитку екологічного туризму. Різноманітність форм туризму, які можна розвивати на основі сакральних об'єктів та ландшафтних комплексів, відкриває широкі перспективи для розвитку туристичної галузі в регіоні, залучаючи туристів з різних країн та культурних середовищ. Крім того, це сприяє збереженню та популяризації культурної спадщини, розвитку інфраструктури та створенню нових робочих місць.

Таким чином, використання туристичного потенціалу сакральних об'єктів є важливим напрямом для регіонального розвитку Івано-Франківської області, який може сприяти як економічному піднесенню, так і збереженню культурної та природної спадщини регіону.

Список літератури:

1. Воловик В. М., Лаврик О.Д., Яцентюк Ю.В., Максютюв А.О. POLISH ETHNOCULTURAL LANDSCAPE OF PODILLYA: STRUCTURE, USE, PROTECTION OF CULTURAL HERITAGE. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2022. Вип. 57. С. 68–80.
2. Chetyrbuk O., Holod A. The teoretical principles of an innovative development of the territorial tourist systems. *The Journal of VN Karazin Kharkiv National University. Series: International Relations. Economics*. 2023. 17. P.181–186.
3. Хіміч М.І. Системоутворюючі об'єкти сакральної сфери Івано-Франківської області. *SWorldJournal*. Економічна академія Д. А. Ценова, Свіштов. 2023. Вип. 21. С. 59–66.
4. Хіміч, М.І. Передумови та туристсько-рекреаційне значення сакралізації пам'яток неживої природи в Івано-Франківській області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Географія*. 2022. 53(2), 89–99.
5. Хіміч М.І. Сакральні ландшафти як елементи туристичних дестинацій в екологічному туризмі. *Екологія – шляхи гармонізації відносин природи та суспільства: збірник тез XII Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Умань, 12 жовт. 2023 р.) / Під ред. д.е.н. О.О. Непочатенко. Ред.-вид. відділ УНУС, Умань, 2023. С. 92–94.*